

ERŐSSÉGEK BAJNOKAI PILOT PROGRAM

Tantárgyspecifikus ötletek

Korosztály: 10 - 20 éves korig

2020/21

Jobb Veled a Világ
Alapítvány

Jobb Veled a Világ Alapítvány

1145 Budapest, Columbus u. 37.
erossegekbajnokai@gmail.com

Tantárgyspecifikus ötletek

5. foglalkozás - NYITOTT GONDOLKODÁS

Az itt látható feladatokat egy vagy több tantárgyhoz is megajánljuk. Használd fel, alakítsd át kreatívan és bátran a legkülönbözőbb tantárgyak esetében is, amelyekre mi esetleg most nem is gondoltunk. Sőt, a játékosítás során pontot, jelvényt vagy bármi más érhet, ha a gyerekek megcsinálják őket.

A) Kockulj!

Hány oldala van egy kockának?

Ez a gyakorlat segítheti gondolkodásunkat, hogy rugalmasabban tudjuk érzékelni, hogy mi a helyes és mi a helytelen válasz.

Üljetek körbe! Guríts be a diákok elé egy kockát.

Mit gondoltok, hogy oldala van? ...És még? Mit mondana egy elméleti matematikus?

Gondolkozzatok és válaszaitokat indokoljátok is meg!

Példák lehetséges válaszokra:

Négy: mert négy oldala van plusz egy teteje meg egy alja.

Kettő: a külseje meg a belseje.

Tizenkettő: hat kívül és hat belül.

Egy: mert egy kockát egy papírlapból hajtogatunk. Amikor kész csak az egyik oldalát látjuk a papírlapnak.

Három: mert egy időben egy adott pontból csak 3 oldala látható.

Öt: mivel 5 oldala van, és az alja.

Hét: a kocka 6 oldala, meg a papírlap, amiből készült.

Tizenkettő: ha ránézel egy kockára, három oldalát és 9 élét látod, ha nem változtatod a kocka helyzetét, vagy a nézőpontodat. És ki mondta, hogy a kocka élét nem lehet oldalnak tekinteni?

Végtelen sok: ha a kockát feldarabolnánk, újabb és újabb oldalakat hoznánk létre. Elméletileg ezt a végtelenségig lehet folytatni.

Az iménti válaszok mindegyike helyes lehet attól függően, hogy ki hogyan látja a dolgokat.

Idő: 5 perc

Tantárgyi kapcsolódás:
matematika

Módszer, munkaforma:
szemléltetés, megbeszélés

Eszközigény: Rubik kocka vagy
összerakható szívacsokkó

Forrás: Julien Weissglass matematikus ötletének átdolgozása Peter Kline (1996): Zseninek születünk! Agykontroll Kiadó, Budapest könyve alapján.

Jól Veled a Világ

<https://boldogagora.hu/erossegek-bajnokai/>

B) Ismerd meg!

Ismerd meg az ellenséged!

Gondolj valakire vagy valamire, ami heves ellenérzéseket kelt benned! Lehet ez egy eszme, egy viselkedésmód, amivel nem értesz egyet, lehet konkrét személy vagy csoport.

Senkinek nem kell elárulnod, hogy ki vagy mi ő.

Itt és most hideg fejjel gondod végig, és írd össze, hogy mi az, amit biztosan tudsz róla, mi az, amit csak feltételezel (mert például mástól hallottál) és mi az, amit egyáltalán nem tudsz róla!

	Biztosan tudom róla	Sejtem, feltételezem róla	Nem tudom róla
Például	festi a kormeit azt mondta: "utállak" előző születésnapját egyedül ünnepelte	szereti a beatboxot utál engem néha hazudik	él-e még a nagymamája tényleg utál-e mit szeret olvasni

Mi az, amit biztosan tudhatunk valakiről?

Azt biztosan tudhatjuk, amit saját érzékszerveinkkel hallottunk, láttunk, tapasztaltunk meg a másiktól, a másiktól?

Vajon a szemed mindig igazat lát?

Az eduline oldalán nézd meg a bejegyzéseket és dönts el, vajon mit ábrázolnak és mitől különlegesek:

<https://eduline.hu/cimke/optikai%20ill%C3%BAzi%C3%B3>

Most térj vissza arra a személyre, akivel kapcsolatban ellenérzéseket táplálsz. Az elkövetkezendő napokban tegyél minél többet annak érdekében, hogy a hiányos és bizonytalan információkat pótolj vele kapcsolatban. Beszélj olyanokkal, akik jól ismerik és kérd ki véleményüket róla, ők milyenek látják. Kérd meg őket, hogy mondjanak el egy meghatározó, humoros vagy érdekes sztorit vele kapcsolatban. Lásd minél több oldalról ezt a személyt vagy helyzetet!

Egy hét múlva vagy az információgyűjtésed végén kérdezd meg magadtól: többet tudok róla, mint egy héttel ezelőtt? Változott bennem valami az információk birtokában? Milyen érzésekkel viseltetek most iránta?

Van úgy, hogy a nézőpontváltás és a körültekintő információk a merev elképzeléseinken finomítanak.

Idő: 5 perc

Tantárgyi kapcsolódás:

dráma és tánc

Módszer, munkaforma:

megbeszélés, munkáltatás

Eszközigény: táblázat

Jól Vél a Világ

<https://boldogagora.hu/erossegek-bajnokai/>

C) Jogalkotás

Ítéletalkotás, jogalkotás

Alakítsatok négy-öt csoportot véletlenszerűen húzott azonos jelű vagy színű papírok szerint!

A 4-5 szín vagy jel az alábbi célterületeket takarja:

- a) büntetésvégrehajtási intézet
- b) rendőrség
- c) bíróság
- d) ügyvédi iroda
- e) tűzoltóság

Vegyétek fel a kapcsolatot ezzel a célterülettel, nézzetek utána az elérhetőségeknek és képviselőknek. Telefonon és e-mailben egyaránt érdeklődjetek egy időpont után.

Beszélgessetek egy intézményen belül minél több szereplővel, akik jól ismerik a

- a) joggyakorlás,
- b) jogérvényesítés,
- c) ítéletalkotás,
- d) körültekintő szabályhozás,
- e) vészhelyzetek kezelése, szabályozása,
- f) és a személyi állomány munkájának, kompetenciának éves értékelésének, kritériumrendszerét.

Szűkebben az a-f) ügymenetét, kritikus pontjait és mindezen eljárások előnyeit, hosszú távú hatásait.

Előzetesen célszerű minél több kérdést összeírnotok a fentebbi száraznak tűnő fogalmakkal és fókuszokkal kapcsolatban. Fontos, hogy merjetez kérdezni, ha valamit nem értetek. Az a cél, hogy minél világosabb és többretű képet kapjatok a megadott szempontokról.

Az intézménylátogatásra kapott időpontok esetében legyen veletek egy-egy felnőtt is, ezért célszerű összehangolnotok ezen alkalmakat.

Határozzátok meg, hogy milyen formában fogjátok rögzíteni az elhangzottakat és kérjetez ehhez írásos engedélyt a szervektől! Készüljetez fel arra is, hogy lehet, nektez is alá kell majd írnotok egy nyilatkozatot. Erről és a beszélgetés rátok vonatkozó elvárásairól kérjetez pontos tájékoztatást. Lehetőleg minden csoporttag más-más részfeladatot is vállaljon!

Döntsétez el, hogy milyen produktumban szeretné a csoport megmutatni a többiek számára az ismeretekez, amikhez jutott!

Túzzétez ki a bemutatótok időpontját és hívjatez meg rá másokat is az iskolából! Maximum 20 perc jusson egy-egy csoportra a közönség kérdéseivel együtt. Törekektez arra, hogy minden résztvevő szót kapjon a bemutatás során!

Tipp!

Ehhez a feladathoz magyar nyelv és irodalomórán érdemes megbeszélnetez a hivatalos levélírás szabályait.

Idő: 1-3 óra

Tantárgyi kapcsolódás: történelem

Módszer, munkaforma: kutatómunka,

intézménylátogatás, kooperatív, csoportmunka, interjú

Eszközigezény: rögzítő eszköze, produktumtól függő eszköze

D) Mit üzen?

Mit üzen a tekintet?

Nézzétek meg ezt a közel 2 perces néma kisfilmet! Figyeljétek meg alaposan a képsorokat!

<https://us.pg.com/talkaboutbias/?fbclid=IwAR2ArOBW3hkmvT8CbAnCmwRRaP9XtoXQhnyY9j6hftHQs6mS9hUWYpZ8k>

Állítsd meg a jelenetet 0:09-nél, majd kérdezd tovább a diákokat!

Mit látsz a képen?

Hol játszódik ez a jelenet?

Mit gondolsz, hogyan folytatódik a képsorozat / a történet?

Mit fog mutatni a következőkben a kamera?

Hogyan végződik ez a kisfilm? ... Nézzük meg!

Mi a film csattanója, üzenete számodra?

A film végén:

Adj címet a filmnek!

Mit vettél észre a szereplők tekintetében!

Mit figyelsz meg az egyes szereplők nonverbális jelzéseiből?

Tipp!

Idegen nyelvi órán írjatok párbeszédet az egyes jelenetekhez, vagy hogy mit gondolhatnak a szereplők magukban.

Idő: 5-10 perc

Tantárgyi kapcsolódás:
történelem, mozgókép és
médiaismeret

Módszer, munkaforma:
szemléltetés, megbeszélés,
csoport

Eszközигény: internet

E) Ki a felelős?

Ki a felelős – a személy vagy a körülmények?

Képzeld el a következő szituációt!

Egy étteremben vagy, a pincér késve veszi fel a rendelést, már majdnem felálltatok a barátoddal, hogy elmentek máshová ebédelni. A pincér futva érkezik, látszik, hogy morcos kedvében van. Nem tudjátok eldönteni, hogy mit válasszatok, a pincér pedig láthatóan sietne, mert türelmetlenül csettintgeti a tolla végét, majd egyszer csak megszólal: „na gyerünk már skacok, nem ti vagytok az egyetlen vendég itt.”

Milyen következtetést vonnátok le a helyzetből?

Mit gondolnátok a pincér felől?

Honnan tudod, hogy a következtetésed helyes?

Ki okolható ebben a helyzetben?

Mi okolható ebben a helyzetben?

Mit tennétek?

Miután megbeszéltétek, olvassátok el a következő részletet Elliot Aronson szociálpszichológustól!

Annak ellenére, hogy mindannyiunkat nagyban befolyásolnak a társas szituációk, az emberi viselkedést meghatározó tényezők mérlegelésekor mégis hajlamosak vagyunk egy-egy helyzet másokra gyakorolt hatásának mértékét alábecsülni, és túlbecsülni a személyiség szerepét. Ezért amikor valaki negatívan vagy erkölcstelenül viselkedik, hajlamosak vagyunk azt feltételezni, hogy viselkedése inkább személyiségéből, semmint az adott helyzet jellegéből fakad. Érdekes módon a saját viselkedésünk mögött rejlő okokat szinte mindig nagyvonalúbban értelmezzük, elsősorban azért, mert sokkal jobban tudjuk, milyen nyomás nehezedik ránk az adott helyzetben. Például, ha kocsival bevágok ön elé, akkor tudom, hogy általában nem teszek ilyet, de most a helyzet erre kényszerít, mert késésben vagyok, mondjuk, sietek a lányom meccsére, akinek nagyon fontos, hogy időben ott legyek. Ha ön vágna elém, én rögtön arra az elhamarkodott következtetésre jutnék, hogy vakmerő, felelőtlen sofőrrel van dolgom. Hadd adjak egy érzékletesebb példát, amivel érthetőbbé válik ez a fontos emberi törekvés! Tegyük fel, megállunk egy út menti étteremnél, mert kávézni szeretnénk, és bekapni egy süteményt. Odajön a felszolgálónő, hogy felvegye a rendelésünket, de nem igazán tudjuk eldönteni, milyen süteményt válasszunk. Amíg tétovázunk, a pincéernő türelmetlenül ütögeti tollával a jegyzettömbjét, a plafont bámulja, haragos tekintetét ránk villantja, végül ránk förmed: „nem állhatok itt egész nap, mit képzél!”

Milyen következtetést vonnánk le? Ilyen helyzetben a legtöbb ember arra a következtetésre jut, hogy a pincéernő goromba, kellemetlenkedő személy, és úgy dönt, ha lehet, többet nem jön ebbe az étterembe, különösen nem, ha ez az undok perszóna van szolgálatban. Érthető reakció lenne a részünkről.

De tegyük fel, hogy megtudunk néhány dolgot a felszolgálónőről: egyedülálló szülőként neveli gyermekét, és egész éjjel le sem hunyta a szemét, mert a legkisebbet ápolta, aki fájdalmas, halálos betegségben szenved. reggel munkába jövet lerobbant a kocsija, és most szörnyen ideges, mert fogalma sincs, honnan teremti elő a pénzt a javításra. Ráadásul, amikor végre beért a munkahelyére, kiderült, hogy felszolgálótársa rendesen berúgott, és nem tud dolgozni, ezért kétszer annyi asztalt kell ellátnia, mint máskor, és a grillszakács is folyamatosan üvöltözik vele, mert a rendeléseket nem veszi fel elég gyorsan. Ha mindezt tudjuk róla, valószínűleg másképp ítélkezünk, és arra a következtetésre jutunk, hogy nem feltétlenül goromba személy – olyan, mint bárki más, csak iszonyúan feszült állapotban dolgozik. Fontos tudnunk, hogy a helyzetre vonatkozó háttérismeretek hiányában szinte mindenki arra a gyakran téves következtetésre jut, hogy egy személy viselkedését kizárólag jellembeli fogyatékok vagy személyiséghibák okozzák.

Forrás: Elliot Aronson (2009): Columbine után, Ab Ovo Kiadó, Budapest, 35–37.

- Ennek tudatában most mit gondoltok az először elképzelt esetről?
- Előfordult már veled is, hogy valakit a viselkedése alapján ítélte meg? Honnan tudod, hogy a következtetésed helyes volt?
- Mit tudunk tenni annak érdekében, hogy a benyomásaink alapján ne vonjunk le messzemenő következtetéseket egy ember személyiségéről?

Tipp!

Gyűjtsetek olyan filmeket, irodalmi alkotásokat, történelmi tényeket, biológiai, kémiai és fizikai törvényszerűségeket, amelyek arról szólnak, hogy ha a másikról több információnk van, akkor megváltozhat a véleményünk!

Idő: 15-25 perc

Tantárgyi kapcsolódás: dráma és tánc, magyar nyelv és irodalom, filozófia

Módszer, munkaforma: szemléltetés, megbeszélés, csoport

Eszközigény: szövegrészlet

F) Tanmese

A három gyűrű

Olvassátok el a következő történetet magatokban, majd két önként jelentkező adja elő hangsúlyozva felolvasva!

*SZALADIN Egészen más ügyben kívánom én,
Egészen másban, hogy megokosíts.*

*Ha olyan bölcs vagy, hát mondd meg nekem,
Melyik hitet, melyik törvényt tudod
A legjobbnak, legigazabbnak.*

NÁTHÁN Én

Zsidó vagyok, szultán.

SZALADIN Én meg muzulmán.

*S köztünk van a keresztény. Ám e három
Vallás közül igaz csak egy lehet.*

A magadfajta nem marad meg ott,

Hová a születés szeszélye dobta,

*S ha megmarad, jó okkal-érvel és
Megfontolt választás szerint teszi.*

Tárd fel hát meggyőződésed, nosza!

Mondj el miértet és okot, mivel

Magam nem értem rá töprengeni

Felöle, indokold meg – persze csak

Négyszemközt – a választásodat,

Hogy én is úgy tehessek. Ej, no lám,

Meghökkensz? Gyanakodva méregetsz?

*Az első szultán vagyok én bizonynal,
Akinek ez a bogara, de mégsem*

*Méltatlan egy szultánhoz az ilyesmi,
Úgy tetszik nékem. Nem igaz? No hát,*

*Beszélj! Beszélj hát! Vagy gondolkodol
Előtte valamelyest? Jó, legyen!*

(Most meglesem, hogy hallgatózik-e.

Megkérdem, jól csináltam-e.) – De gyorsan

Gondolkozz: tüstént itt vagyok megint.

(Átmegy a szomszéd szobába...)

[...]

SZALADIN (tisztá a levegő!) – Csak nem jövök

Nagyon hamar? Remélem, volt időd

A dolgot megfontolni. Nos, beszélj!

Nem hallja egy lélek sem.

NÁTHÁN Hallja bár az

Egész világ.

SZALADIN Olyan biztos magában

Náthán? Ez aztán a bölcs egy férfiú!

Nem rejti az igazságot soha

Véka alá. Mindent kockáztat érte:

Vért-életet, jószágot-jómagát.

NÁTHÁN Igen, ha szükséges, ha jóra visz
SZALADIN Remélem, eztán joggal viselem
A törvény s a világ megjobbítója
Címet.

NÁTHÁN Bizony legszebbik címed ez.
Hanem, szultán, előbb, hogysem felelnék,
Megengednéd, hogy egy történetet
Elmondjak?

SZALADIN Miért ne? Hisz barátja voltam
A jól elmondott kis történeteknek
Mindig.

NÁTHÁN Az ám! Csakhogy jól elbeszélni
Nem mesterségem éppen.

SZALADIN Már megint
Ez a gögös szerénység! Rajta csak!

NÁTHÁN Élt hajdanán egy ember Keleten,
Volt annak egy páratlanul becses,
Kedves kéz adta ritka gyűrűje,
Száz színben tündökölt csodás opálja.
A gyűrűnek varázshatalma volt,
S ki bizott titkos erejében,
Isten s ember előtt kedvessé tette azt.
Nem csoda hát, ha sose húzta le
Az ujjáról, és úgy rendelkezett,
Hogy mindörökre házában maradjon.
Mégpedig így: mind közt legkedvesebb
Fiára hagyta a csodás gyűrűt,
S meghagyta, hogy majd aztán annak is
Legkedvesebb fiára szálljon át.
S a gyűrű jogán, bármilyen korú,
Mindig csak a legkedvesebb fiú
Legyen a ház feje és fejedelme.
Figyelsz-e, szultán?
SZALADIN Figyelek! Tovább!
NÁTHÁN Így szállt apáról fiúra a gyűrű,
S került egy apához végül, kinek
Egyként kedves volt mindhárom fia,
Nem tudta hát nem egyformán szeretni

Mindhármukat. Csak olykor tűnt neki
Majd ez, majd az, majd megint amaz
– Ha egyikük volt éppen csak vele,
S nem kellett hármuk közt megosztani
Túláradó szívét – a gyűrűre
Mélyöbbről, s ő eléggé gyenge volt
Odaigérni mindnek jámborul.
Nem is volt semmi baj. Hanem mikor
Halála elközelgett, az apa
Szorult helyzetbe jutott. Megbánthat-e
Három fia közül kettőt, akik
Biznak szavában? Most már mit tegyen?
Izen titokban egy aranyművesnek,
Csinálná meg két mását gyűrűjének,
Költségét, fáradságát nem kímélve,
Csak hogy hajszára éppolyan legyen,
Mint az a gyűrű. Íme, sikerül
A mesternek. Mikor meghozza őket,
A mintagyűrűt meg nem ismeri
Az apa maga sem. Szólítja vigán,
Örvendve fiait – mindet külön,
Mindet megáldja, mindnek odaad
Egy gyűrűt, s meghal. Szultán, hallod-e?
SZALADIN (meglepődve elfordul) Hallom, hallom! Fejezd
be, nosza hát,
A mesédet! Nos?
NÁTHÁN: Máris vége van.
Mert ami jön még, kitalálhatod.
Alighogy meghal apjuk, mindenik
Jön gyűrűjével, mind a ház feje
Akarna lenni. Van per, osztozás,
Vádaskodás – de csak nem tudni, melyik
Az igazi. –
(Szünet, miközben a szultán feleletét várja.)
– Éppúgy, ahogy mi sem
Tudjuk, melyik vallás az igazi.

SZALADIN Hogy? Kérdésemre ez talán a válasz?
NÁTHÁN Boosáss meg, szultán, hogyha nem merek
A három gyűrű közt választani:
Hisz úgy rendelte épp Atyánk csinálni,
Hogy meg ne különböztethessük őket.
SZALADIN A gyűrűket! Ne üzz tréfát velem!
Az említett három vallás között,
Úgy vélem, van különbség, még ruhára,
Ételre és italra nézve is.
NÁTHÁN Csak épp alapjaikra nézve nincs.
[...]

Forrás: Gotthold Ephraim Lessing (1958): A bölc Nátán. In. Drámák, versek, mesék. Európa Könyvkiadó, Budapest, 388–393. Részlet a III. felvonásból

Tipp!

Nézzétek meg Lessing: Bölc Nátán drámájának egy színházi előadását!
Olvassátok el német nyelven is a szöveget, és nyelvtudástól függően adjátok elő!

Mit üzen neked a történet?

Milyen világvallásokat ismertek még? Gyűjtsétek össze, amit tudtok róluk és tegyétek fel magatoknak a kérdést: vajon kinek adnám a gyűrűt?

Idő: 15-25 perc

Tantárgyi kapcsolódás: dráma és tánc, magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv, történelem

Módszer, munkaforma: szerepjáték, megbeszélés, csoportos

Eszközigény: a történet

Fontos! A program minden írott és szóbeli anyaga jogvédett! Az ebben a dokumentumban található anyagnak a felhasználása a foglalkozásokon kívüli más nyilvános eseményeken vagy továbbadása harmadik félnek kizárólag a Jobb Veled a Világ Alapítvány előzetes engedélyével lehetséges!

Jobb Veled a Világ
ALAPÍTVÁNY

<https://boldogsagora.hu/erossegek-bajnokai/>